

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
Національного авіаційного університету
Романенко Є.О.

АНОТОВАНИЙ ЗВІТ
про виконану роботу у 2020 та 2021 роках в рамках реалізації проєкту
із виконання наукових досліджень і розробок
«Потенціал вищої освіти в умовах пандемії: глобальний, європейський, національний
виміри»

Назва конкурсу: Наука для безпеки людини та суспільства
Реєстраційний номер Проєкту: 2020.01/0172

Підстава для реалізації Проєкту з виконання наукових досліджень і розробок реєстраційний номер 2020.01/0172, «Потенціал вищої освіти в умовах пандемії: глобальний, європейський, національний виміри».

Рішення наукової ради Національного фонду досліджень України щодо визначення переможця конкурсу «Наука для безпеки людини та суспільства» протокол від «16-17» вересня 2020 року № 21.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЄКТ

Тривалість виконання Проєкту
Початок – 29.10 2020 р.;
Закінчення – 15.12. 2021 р.

Загальна вартість Проєкту, грн. 913 968,00 грн.
Вартість Проєкту по роках, грн.:
1-й рік – 406 368,00 грн.
2-й рік – 507 600, 00 грн.

2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКОНАВЦІВ ПРОЄКТУ

до виконання Проєкту було залучено 6 виконавців, з них:
доктори наук - 2; кандидати наук - 4; інші працівники - .

Інформація про виконавців (авторів) Проєкту

1. Гринюк С.П.: Національний авіаційний університет, доцент кафедри іноземної філології Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, кандидат педагогічних наук.
2. Ковтун О.В.: Національний авіаційний університет, проф., зав. кафедри іноземної філології Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, доктор педагогічних наук.
3. Султанова Л.Ю.: Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, старший науковий співробітник, завідувач відділу теорії і практики педагогічної освіти, доктор педагогічних наук.
4. Желуденко М.О.: Національний авіаційний університет, доцент кафедри іноземної філології Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, кандидат педагогічних наук.
5. Заслужена А.А.: Національний авіаційний університет, доцент кафедри іноземної філології Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, кандидат педагогічних наук.

6. Зайцева І.В.: Київський національний торговельно-економічний університет, доцент кафедри іноземної філології та перекладу, кандидат педагогічних наук.

3. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ГРАНТООТРИМУВАЧА ПРОЄКТУ

1. Національний авіаційний університет.
2. Державна організація (установа, заклад).
3. Код за ЄДРПОУ 01132330.
4. Державна власність / власність територіальних громад.
5. Основні/стратегічні напрями наукової діяльності: Авіаційно-космічні технології; Інформаційні технології: кібербезпека, штучний інтелект; Екобіотехнології; Енергозберігаючі технології.
6. Код КВЕД – 85.42 Вища освіта; інші – 17.23 Виробництво паперових канцелярських виробів; 18.12 Друкування іншої продукції; 43.21 Електромонтажні роботи.
7. Прізвище, ім'я, по батькові ректора – Луцький Максим Георгійович.
8. Місцезнаходження: пр. Любомира Гузара 1, Київ, Україна, 03058
9. Контактні дані:
Тел.: (044) 406-79-01
адреса для листування:
Національний Авіаційний Університет
пр. Любомира Гузара 1
Київ, Україна
03058
адреса електронної пошти: post@nau.edu.ua
посилання на веб-сторінку: <https://nau.edu.ua/>

4. ОПИС ПРОЄКТУ

4.1. Мета Проєкту

Здійснити цілісний науковий аналіз потенційних можливостей систем вищої освіти України, ЄС та світу щодо забезпечення якісних освітніх послуг в умовах глобальної дестабілізації соціально-економічної реальності, спричиненою пандемією COVID-19.

4.2. Основні завдання проєкту

1. Здійснити аналіз стану забезпечення освітнього процесу у галузі вищої освіти України, ЄС та світу в умовах пандемії COVID-19.
2. Виявити пріоритетні стратегії, ключові підходи, ефективні заходи якісного забезпечення освітнього процесу.
3. Діагностувати рівень психологічної готовності здобувачів вищої освіти до навчання в умовах карантину.
4. Окреслити загрози та перспективи переходу на дистанційний режим роботи з використанням технологій та онлайн-ресурсів.
5. Запропонувати рекомендації щодо можливостей удосконалення галузі вищої освіти України в кризових умовах.

4.3. Детальний зміст Проєкту:

Сучасний стан проблеми

Боротьба з пандемією COVID-19 зачепила більшість країн світу і практично усі сфери суспільного життя. Очевидним постав той факт, що феномен пандемії виявився своєрідним каталізатором стрімких змін у галузі освіти. Державні органи влади, керівники закладів освіти, викладачі, студенти та їхні батьки спішно адаптувалися до нових умов навчання, освоюючи різні формати прискореної «цифровізації», яка, у свою чергу, постала перевіркою на міцність для усіх учасників освітнього процесу та дозволила по-новому поглянути на те, що можна вважати

серцевиною сучасної освіти, краще зрозуміти, які завдання ми ставимо перед нею на найближче майбутнє.

Новизна Проєкту

Вперше було: проведено дослідження стану забезпечення освітнього процесу у галузі вищої освіти України, ЄС та світу в умовах пандемії COVID-19; визначено суб'єктивний образ професійного майбутнього в умовах дестабілізації суспільства; окреслено проблеми та перспективи переходу на дистанційний режим роботи з використанням технологій та онлайн-ресурсів; досліджено загрози та потенційні можливості дестабілізуючих обставин природного характеру у суспільстві на розвиток освітніх систем; обґрунтовано рекомендації щодо можливостей удосконалення сектору вищої освіти України з урахуванням кращого досвіду у протидії пандемії.

Методологія дослідження

Для якісної реалізації наукового Проєкту було застосовано: компаративно-зіставний метод, інтерпретаційно-аналітичний метод із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації; методи теоретичної систематизації, класифікації та узагальнення; спостереження, вимірювання, оброблення та аналіз отриманих результатів.

5. ОТРИМАНІ НАУКОВІ АБО НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ в рамках реалізації Проєкту, зокрема:

5.1. Опис наукових або науково-технічних результатів, отриманих в рамках виконання Проєкту (із зазначенням їх якісних та кількісних (технічних) характеристик)

5.1.1. Безпосередні результати в результаті виконання Проєкту. *Створено:* наукову базу (наукові публікації у вітчизняних і зарубіжних фахових виданнях та у виданнях, що індексуються в міжнародних науково-метричних базах Scopus та WoS; статей у колективну монографію); дослідницьку інфраструктуру для подальших наукових досліджень у галузі соціально-педагогічних, психологічних, філософських та інших наук; методичку успішної психологічної протидії пандемічній тривозі слухачів вищої школи, яка базується на розвитку екологічної свідомості людства, актуалізації духовного потенціалу особистості; психологічний тренінг уміння виходу зі стресового стану, спричиненого умовами вимушеної соціальної дистанції; теоретичну модель формування суб'єктивного образу професійного майбутнього в умовах складної епідеміологічної ситуації; компаративну шкалу ефективного забезпечення фахової складової професійної підготовки студентів гуманітарного профілю у непередбачуваних умовах; віртуальну платформу (сторінка у соціальних мережах) з урахуванням виявлених у ході наукового дослідження результатів щодо ефективного забезпечення освітньої діяльності в умовах карантинних заходів. *Оформлено та запущено* он-лайн опитувальник впровадження дистанційної форми навчання в умовах вимушеного соціального дистанціювання, сформульованого за блоками: психологічний, соціальний та інформаційний. *Обґрунтовано:* рекомендації щодо можливостей зміни й удосконалення сектору вищої професійної освіти України, навчальних програм та освітньої парадигми з урахуванням кращого світового досвіду у протидії пандемії та успішної реалізації освітнього процесу в умовах складної епідеміологічної ситуації. *Запропоновано:* нові спецкурси для системи вищої професійної освіти України на основі виявлених результатів.

Опосередковані результати: розвиток наукової співпраці, наукової мобільності фахівців різних галузей (педагогіка, соціологія, політика, біологія, екологія, філософія, лінгвістика); трансфер та поширення знань серед молоді та наукової спільноти; створення наукових команд для розробки та реалізації міждисциплінарних проєктів; популяризація науки; формування «екологічної свідомості» на основі ціннісного світосприйняття, менталітету «соціальної безпеки»; створення ефективної системи комунікації із громадськістю з метою оперативного реагування на проблеми безпеки людини.

5.1.2. Наукові публікації у вітчизняних і зарубіжних фахових виданнях та у виданнях, що індексуються в міжнародних науково-метричних базах Scopus та/або WoS. Всього за Проектом 76 наукових публікацій. Основні серед них такі:

1. Grynyuk S., Zasluzhena A., Zaytseva I, Liahina I., 2020. Higher education of Ukraine plagued by the COVID-19 pandemic. In: *ICERI2020, 13th International Conference of Education, Research and Innovation*. Spain, 9-10 November, 2020. ICERI.
2. Grynyuk S., Zaytseva I. The impact of COVID-19 on higher education: international level. *The scientific heritage*. – 2020. – V.4. N. 54. – P. 19-22.
3. Гринюк С.П., Ковтун О.В. Освітній процес у галузі вищої освіти України, ЄС та світу в умовах пандемії COVID-19. *Вища освіта в умовах пандемії: монографія / під заг. ред. Н.В. Ладогубець, А.М. Кокаревої*. Київ : Талком, 2021. С. 89-103.
4. Grynyuk, S. Kovtun, O., Melnyk, N., and Rohalska-Yablonska, I., 2021. General and communication impacts of the COVID-19 pandemic on higher education: Global and Ukrainian dimensions. In: *INTED2021, 15th International Technology, Education and Development Conference*. Spain, 8-9 March, 2021. IATED.
5. Гринюк С.П., Зайцева І. В., Желуденко М.О. The readiness of Ukraine's digital infrastructure to mass distance learning. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. № 4/2021(129). С. 35-40.
6. Гринюк С.П. Освітній процес у галузі вищої освіти в умовах карантинних обмежень та соціального дистанціювання. *Вища освіта в умовах карантинних обмежень та соціального дистанціювання: колект. монографія*. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. С. 8-19.
7. І. В. Зайцева, А. А. Заслужена. Специфіка дистанційного навчання за умов пандемії коронавірусу. *«Актуальні питання гуманітарних наук»*. Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 34. Том 2. Дрогобич. С. 265-271. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-2-414>
8. І. В. Зайцева, А. А. Заслужена. Позитивні наслідки дистанційної освіти: соціально-психологічний контекст. *Вісник Запорізького національного університету*. Збірник наукових праць. Серія: Педагогічні науки», Видавничий дім «Гельветика», 2020, №2, (35). Запоріжжя. С. 232-238.
- 9 Zaytseva I., Grynyuk S., University Distance Learning Due to the Covid-19 Pandemic in Ukraine. *The scientific heritage*. 2020. V.4. N. 53. P. 49-52.
10. Зайцева І. В., Гринюк С.П. Стратегії і тактики свідомої психологічної протидії пандемічній тривозі слухачів вищої школи України, ЄС та світу. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 35. С. 88-91.
11. Желуденко М.О., Султанова Л.Ю. Вплив пандемії COVID-19 на розвиток освітніх систем у глобальному, європейському та національних вимірах. *Освіта дорослих : теорія, досвід, перспективи / «Adult Education : Theory, Experience, Prospects»*. Київ. 2020. № 2(18). С. 171-183.
12. Желуденко М.О. Особливості переходу на дистанційну форму навчання : проблеми та перспективи. *Гуманітарний дискурс суспільства ризику* : колект. монографія. К.: Талком, 2021. С. 19-30.
13. Желуденко М.О. Формування стресостійкості в умовах вимушеної соціальної дистанції. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 34. т.1. С. 142-146.
14. Желуденко М.О. Психологічний тренінг «Мистецтво стресостійкості в умовах вимушеної соціальної дистанції». *Norwegian Journal of development of the International Sciences*. 2021. № 63. Vol. 2. P. 58-64.
15. Желуденко М.О. Проблеми та перспективи переходу на дистанційний режим роботи з використанням технологій та онлайн-ресурсів для дистанційного навчання. *Вища освіта в умовах карантинних обмежень та соціального дистанціювання: колект. монографія* монографія. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. С. 27-34.
16. Заслужена А.А. Позитивні наслідки навчання у кризовій ситуації з урахуванням соціально-психологічних й індивідуально-психологічних контекстів. *Вища освіта в умовах пандемії* : монографія / під заг. ред. Н.В.Ладогубець, А.М. Кокаревої. К.: Талком, 2021. С. 42-54.
17. Заслужена А. А. Суб'єктивний образ професійного майбутнього студентів гуманітарного профілю. *Сучасний стан та перспективи розвитку системи освіти України* (до

100-річчя ДВНЗ «Донецький національний технічний університет») / редкол. М.М. Кабанець (відп. ред.) та ін. – Покровськ: ДВНЗ «ДонНТУ», 2021. С. 12-17.

18. Заслужена А. А. Суб'єктивний образ професійного майбутнього студентів гуманітарного профілю закладів вищої освіти України, ЄС та світу в умовах складної епідеміологічної ситуації. *Вища освіта в умовах карантинних обмежень та соціального дистанціювання*: колект. монографія монографія. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. С. 83-91.

19. Султанова Л.Ю., Желуденко М.О. Вплив пандемії COVID-19 на розвиток освітніх систем у глобальному, європейському та національному вимірах. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр.* Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ, 2020. Вип. 2 (18). С. 171-183.

20. Султанова Л.Ю., Желуденко М.О. Потенціал цифрової освіти в кризових умовах: аналіз та перспективи. *The scientific heritage*. Budapest, Hungary, 2020. VOL 4, № 53(53). P. 46-49.

21. Султанова Л.Ю. Модель формування суб'єктивного образу професійного майбутнього студентів гуманітарного профілю у закладах вищої освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр.* Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ, 2021. Вип. 1(19). С. 107-116.

22. Султанова Л.Ю. Визначення сутності самопроєктування образу професійного майбутнього. *Наукова школа академіка Івана Зязюна у працях його соратників та учнів: матеріали VII науково-практичної конференції 25–26 травня 2021 року / за заг. ред. Романовського О. Г.* – Харків: НТУ «ХПІ», 2021. – С. 232-237.

23. Султанова Л.Ю. Самопроєктування образу професійного майбутнього у непередбачуваних умовах. *Профорієнтація: стан і перспективи розвитку: збірник матеріалів XI Всеукраїнських психолого-педагогічних читань, присвячених пам'яті доктора педагогічних наук, професора Федоришина Бориса Олексійовича / за ред. О. В. Радзімовської*. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. С. 120-123.

24. Султанова Л. Загрози та потенційні можливості дестабілізуючих обставин природного характеру у суспільстві на розвиток вищої освіти у глобальному, європейському, національному вимірах. *Вища освіта в умовах карантинних обмежень та соціального дистанціювання*: колект. монографія монографія. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. С. 42-48.

25. Ковтун О.В. Моніторинг адаптації суб'єктів освітнього процесу у вищій школі до роботи і навчання в умовах пандемії COVID-19. *Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура: збірн. наук. праць / за заг. ред. О. В. Ковтун.* – Київ: НАУ, 2020. С. 139-142.

26. Ковтун О.В., Гринюк С.П. Методика діагностики стану адаптації і гнучкості учасників освітнього процесу до нових умов його організації, спричинених пандемією COVID-19. *Вища освіта в умовах пандемії: монографія / під заг. ред. Н.В. Ладогубець, А.М. Кокаревої.* – Київ : Талком, 2021. С. 55-72.

27. Ковтун О.В. Підготовка студентів гуманітарного профілю в умовах пандемії COVID-19: практики топ-університетів світу. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 38. С. 148-155.

28. Ковтун О.В. Практика Оксфордського університету щодо професійної підготовки студентів гуманітарного профілю в умовах пандемії COVID-19. *Results of modern scientific research and development: м-ли V Міжн. наук.-практ. конф., 25-27 липня 2021 р.* Мадрид: Barca Academy Publishing, 2021. С.168-175.

29. Ковтун О.В. Забезпечення готовності студентів гуманітарного профілю до навчання в умовах карантинних обмежень: світовий досвід. *International scientific innovations in human life: м-ли I Міжн. наук.-практ. конф., 28-30 липня 2021 р.* Манчестер: Cognum Publishing House, 2021. С. 224-234.

30. Ковтун О.В. Діагностика стану, рівнів та особливостей адаптації і гнучкості усіх учасників освітнього процесу в умовах карантинних обмежень та соціального дистанціювання. *Вища освіта в умовах карантинних обмежень та соціального дистанціювання: монографія.* Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. С. 49-57.

31. Ковтун О.В. Практики закладів вищої освіти України, ЄС та світу щодо ефективного забезпечення фахової складової професійної підготовки студентів гуманітарного профілю у

непередбачуваних умовах. Вища освіта в умовах карантинних обмежень та соціального дистанціювання: монографія. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. С. 99-113.

5.1.3. Заключний звіт за результатами Проекту щодо реалізації якісного освітнього процесу у галузі вищої освіти України, ЄС та світу в умовах пандемії COVID-19.

5.2. За наявності науково-технічної продукції обґрунтування її переваг у порівнянні з існуючими аналогами

Перевагами очікуваної наукової продукції є її новизна, актуальність, обґрунтованість та відсутність аналогів.

Отримані результати Проекту зможуть бути використані у різних площинах:

1) теоретичній: створення фундаментальної теоретичної бази, яка може слугувати матеріалом подальших міждисциплінарних досліджень, та наукових команд з метою популяризації науки;

2) практичній: висвітленні результатів дослідження у вітчизняних та закордонних виданнях та у виданнях, що індексуються в міжнародних науково-метричних базах Scopus та WoS; представленні проміжних етапів роботи на вітчизняних та зарубіжних конференціях, семінарах, круглих столах;

3) соціальній: встановленні контактів з громадськістю; спільних проектів із соціальними організаціями; зосередження зусиль на розвитку екологічної свідомості людства, актуалізації духовного потенціалу особистості, досягнення емоційної рівноваги та опанування новими траєкторіями емоційного реагування та дотримання тактики свідомої психологічної протидії дестабілізуючим станам у суспільстві.

5.3. Практична цінність отриманих результатів реалізації Проекту для економіки та суспільства (стосується проєктів, що передбачають проведення прикладних наукових досліджень і науково-технічних розробок)

Результати дослідження знайдуть широке застосування при плануванні подальшої роботи закладів вищої освіти у контексті карантинних заходів чи форс-мажорних обставин, що можуть корегувати організацію освітнього процесу закладу вищої освіти, а також у системі підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів та їх професійної компетентності. Основні матеріали дослідницько-експериментальної роботи можна буде використати адміністраціями закладів вищої освіти для діагностики стану, рівнів та особливостей адаптації і гнучкості усіх учасників освітнього процесу до нових умов праці чи організації освітнього процесу, нових умов інтеракції тощо; при корегуванні навчальних планів і програм з метою підвищення ефективності навчального процесу в умовах дестабілізації суспільства.

Науково та/або науково-технічна продукція сприятиме розвитку наукової співпраці, наукової мобільності фахівців різних галузей (педагогіка, соціологія, політика, біологія, екологія, філософія, лінгвістика); трансферу та поширенню знань серед молоді та наукової спільноти; створенню наукових команд для розробки та реалізації міждисциплінарних проектів; популяризації науки; формуванню «екологічної свідомості» на основі ціннісного світосприйняття, менталітету «соціальної безпеки»; створенню ефективної системи комунікації із громадськістю з метою оперативного реагування на проблеми безпеки людини.

5.4. Опис шляхів та способів подальшого використання результатів виконання Проекту в суспільній практиці.

Отримані результати Проекту зможуть бути використані у різних площинах:

1) теоретичній: створення фундаментальної теоретичної бази, яка може слугувати матеріалом подальших міждисциплінарних досліджень, та наукових команд з метою популяризації науки;

2) практичній: висвітленні результатів дослідження у вітчизняних та закордонних виданнях та у виданнях, що індексуються в міжнародних науково-метричних базах Scopus та WoS;

3) соціальній: встановленні контактів з громадськістю; спільних проектів із соціальними організаціями; зосередження зусиль на розвитку екологічної свідомості людства, актуалізації

духовного потенціалу особистості, досягнення емоційної рівноваги та опанування новими траекторіями емоційного реагування та дотримання тактики свідомої психологічної протидії дестабілізуючим станам у суспільстві.

Примітка: Анотований звіт не повинен містити відомостей, заборонених до відкритого опублікування

Науковий керівник Проєкту

доцент кафедри іноземної філології
Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національного авіаційного університету

Гринюк С.П.

(підпис)